

Vart har vi vårt hjärta

När profeten Amos på 700-talet före Kristus vandrade från sydriket Juda till det Norra Israel rådde det ett relativt lugn i området. Relationerna mellan de två judiska rikena var för tillfället stabilt och supermakterna från syd och nordöst vilade sina imperialistiska ambitioner. Nordriket genomgick en positiv period där ekonomin växte för var dag. Men detta ledde också till spänningar eftersom rikedomarna samlades hos ett relativt litet fåtal privilegierade människor.

De sociala klyftorna var därför stora och skapade sociala spänningar. Situationen påminner mycket om den vi lever i idag. Nordrikets orättvisor och ekonomiska tillväxt är en spegelbild av hur världen ser ut idag. I Sverige är vi i en global jämförelse väldigt lyckligt lottade. Att ha en ekonomi som möjliggör ett socialsystem med i princip fri hälso- och sjukvård är naturligtvis en fantastisk välsignelse. Men vårt välstånd har också lett till andra konsekvenser. Att Sverige är ett av världens mest industrialiserade och sekulariserade länder visar att detta är två linjer i samma utveckling.

Amos är orolig över hur situationen i Nordriket utvecklar sig. Trots att samhället hade fred och tillväxt var han orolig. Hur många skulle ens kunna tänka denna tanke i Sverige. Här är det enda som längre är heligt tillväxten. Har vi bara tillväxt så är allt bra. Men Amos insåg att det inte är så enkelt. Han ställde en väldigt viktig fråga till befolkningen. En fråga som också är högst relevant för oss idag. "Var har ni ert hjärta?"

För att hjälpa befolkningen varnar Amos dem för den synd som helt tagit över deras liv. Men trots att han brukar karakteriseras som en domedagsprofet så påminner han också befolkningen om att ett annat liv är möjligt. Ett liv tillsammans med Gud. En varning och uppmaning som jag tycker talar rätt in i också vår tid, 2700 år senare.

En varning för rikedom

Vi som bor i Sverige pekar gärna på andra och ondgör oss över hur egoistiskt de lever. Vårt favorit objekt att peka på är USA som varken lever upp till klimathotets krav eller fattigdomsbekämpningens behov. Men vi, vi har Sida, Palme och en U-hjälp som nästan når upp till enprocentsmålet. Men vi måste inse att även vårt folkhemsvälstånd är byggt på andras bekostnad. Att vår vilja köpa allt mer allt billigare tvingar andra människor att producera varorna till löner som håller dem kvar i fattigdomen. Ni vet säkert att vi i Europa har dumpat subventionerade jordbruksprodukter i U-länder under en lång tid och att vi har så höga tullar på de afrikanska böndernas produkter att vi genom dem tar in biståndet mångfalt. Och detta är inget nytt. Amos skriver under rubriken *Dom över utsugare*;

Hör detta, ni som trampar på de fattiga och utrotar de svaga i landet! Ni säger: "När är nymånadsfesten över så att vi kan sälja säd, och sabbaten så att vi får öppna kornboden? Då skall vi minska måtten och lägga på priserna och fuska med vågen, köpa de fattiga för pengar och de nödställda för ett par skor och sälja spillet som säd." (Amos 8:4-6)

Meningen att köpa de nödställda för ett par skor låter lite skrattretande när man läser det första gången men så tänker man efter. När vi köper ett par jeans för en summa som tvingar kvar den som sytt dem i fattigdom är det då inte just det vi gör. Hur många fattiga har vi köpt för ett par nya märkesskor?

Amos spar inte på krutet när han fördömer de rika i landet och utbrister;

Ni ligger på elfenbenssängar och lатар er på era soffor, ni äter lamm från hjorden och gödkalvar som ni fött upp. Ni skrålar till harpa och diktar allsköns sånger som David, ni dricker ert vin ur offerskålar och smörjer er med finaste olja, men Josefs undergång bekymrar er inte. (Amos 6:4-6)

Josef är ett annat namn för Nordriket. Trots att allt fler blev allt rikare så gick det utför för landet i stort. Människor som inte fick del av den växande ekonomin levde i fattigdom och missär. Hur reagerar vi inför all den missär som finns runtom vårt land och till viss utsträckning också inom dess gränser? Det är ett problem att vi inte möter detta lidande ansikte mot ansikte. Visst ser vi fattigdomens och krigens gråtande ansikten på TV:n. Men jag har en känsla av att nyheternas bilder inte blir mycket verkligare för oss än om vi såg på en film. TV:n avpersonifierar de människor vi möter. Det är som om själen försvinner under resan till rutan. Men det mest skrämmande är ändå att även vi som har mött fattigdomens ansikte mot ansikte. Som kväljts inför dess stank och gråtit inför att se och känna dess kött och blod i längden också blir oberörda. Vad säger man en dag till Gud för att förklara varför jag ingenting gjorde, varför jag inte lämnade allt jag hade och ägnade mitt liv åt att mildra den enorma nöden som finns.

Varning för den egoistiska njutningen

När man lyssnar till politiker idag så är det slående hur svårt de har att förankra sina beslut och åsikter i en hållbar etik. När de ändå blir pressade att ge argument för sin sak är det tydligt att de allra flesta hamnar i vad som kallas för utilitarism. Utilitarismen kan enkelt sammanfattas i att ”det är rätt som maximerar lyckan”. Vad lyckan sedan är kan det råda delade meningar om men för många har den beskrivits som njutning. Det som får människor att känna sig lyckliga, att må bra, att njuta av livet är i det synsättet moraliskt rätt. Att på bekostnad av de egna barnen satsa på sig själv eller abortera barn med motiveringen att det skulle begränsa mitt liv just nu med barn, är i en sådan etik helt okej. I en utilitarism av det slaget som verkar dominera vår värld är det den egna njutningen som är helig. Det är den som styr mina handlingar. Paulus skriver att människor i de sista dagarna ska älska ”njutningar mer än Gud.” (2 Tim 3:4) Och jag undrar om vi inte riskerar att uppfylla den profetian.

Om vi anknyter till Nordriket så menade nog många av de som hade skaffat sig stora rikedomar där att det inte var något fel med det eftersom de njöt av sin rikedom. Dessutom hävdade man säkert att rikedom är Guds gåva till de som förtjänar det. Och så är det väl också idag. När man ser TV-program som visar hur rika människor i USA lever så finns det ingen som visar upp det den har med generad min. Tvärt om visar de stolt upp all lyx de kunnat skaffa sig och berättar hur fantastiskt livet är och hur de njuter. Visst kan väl dessa rika människor skänka bort pengar men också då får man höra hur de sittandes hos Oprah berättar hur bra de mår av att få skänka bort en del av sina pengar. Helst ska också någon av de som fått del av pengarna i direktsändning gråtandes berätta hur deras liv nu förbättrats.

Att raljera över Amerikas rikaste är inte svårt eller särskilt kontroversiellt. Men hur har vi själva det. Vi är inte på något vis lika förmögna som dessa mångmiljonärer men i ett globalt perspektiv tillhör vi ändå gräddan. Och det Amos vänder sig mot är inte just mängden av lyx eller pengar man håller för sig själv. Vad han vänder sig mot är var människan har sin blick riktad. De rika i Nordriket hade blicken riktad mot sig själv och den egna njutningen. Och risken är att också vi bara får ögon för oss själva och de som står oss närmast.

Till och med sökandet efter upplevelsen av Gud kan slå fel. Ibland kanske vi behöver fråga oss vad det är vi söker. Är det den där känslan som gör mig lycklig, eller är det Gud. Ska Gud stilla mitt behov eller vill jag komma nära honom för vad han är. Detta är en viktig fråga för om det är Gud vi söker så tror jag att vi riskerar att leta på fel ställen. För visst finns Gud i våra finns kyrkor men han är än mer påtaglig i alla de människor som lider runt omkring dess väggar. Och visst kan Gud möta och uppmuntra oss när vi står i lovsång och tillbedjan men hans närhet är än tydligare i den hjälp vi ger till någon som behöver den. När Jesus, själv Gud, berättar var människorna kunde möta Gud pekade han inte på synagogan eller profeterade om stora kyrkor. Istället berättade han om hur människosonen, när han kommer tillbaka, ska tacka dem som varit med honom och hjälpt honom med orden;

Jag var hungrig och ni gav mig att äta, jag var törstig och ni gav mig att dricka, jag var hemlös och ni tog hand om mig, jag var naken och ni gav mig kläder, jag var sjuk och ni såg till mig, jag satt i fängelse och ni besökte mig. Då kommer de rättfärdiga att fråga: Herre, när såg vi dig hungrig och gav dig mat, eller törstig och gav dig att dricka? När såg vi dig hemlös och tog hand om dig eller naken och gav dig kläder? Och när såg vi dig sjuk eller i fängelse och besökte dig? Kungen skall svara dem: Sannerligen, vad ni har gjort för någon av dessa minsta som är mina bröder, det har ni gjort för mig. (Matt 25:35-40)

En väg framåt

Men Amos visar som jag sagt också en väg framåt. Han visar hur folket borde leva för att vara nära Gud. Något som också kan hjälpa oss idag. Amos skriver;

Jag avskyr era fester, jag hatar dem, jag står inte ut med era högtider. När ni offrar till mig och kommer med era gåvor vill jag inte veta av dem, jag vill inte se åt era offer av gödboskap. Låt mig slippa dina psalmer, jag vill inte höra ditt strängospel! Men låt rätten välla fram som vatten och rättfärdigheten som en ousinlig ström! (Amos 5:21-24)

Det är väldigt lätt att fokusera på det yttre i församlingens liv. Musiken, kollekten, psalmerna eller UV-verksamheten är viktiga delar i vårt uppdrag. Men inget av dessa inslag har något egenvärde, och det får vi aldrig glömma. Vi kan ha fantastisk musik eller hela Varnhems barnskara i UV men om vi inte drivs av rätt motiv är det inte värt något. I centrum måste ständigt det dubbla kärleksbudet vara;

Du skall älska Herren, din Gud, av hela ditt hjärta och med hela din själ och med hela din kraft och med hela ditt förstånd, och din nästa som dig själv. (Luk 10:27)

Det finns en risk att när man känner att kärnan i det kristna livet svalnar så försöker man återerövra den genom att öka sitt engagemang. Man ger mer av sin tid, ger allt för verksamheten. Men då går man åt fel håll. Det yttre engagemanget kan bara födas ur relationen med Gud och vår nästa. Först då blir vårt engagemang verkligen en gåva som Gud både tar emot och välsignar. För att detta ska lyckas måste vi vara uppmärksamma. Den urholkning som en person eller församling riskerar syns inte först i det yttre. Verksamheten kan blomstra och psalmerna sjungas som aldrig för samtidigt som det inifrån lurar en röta. Vi vet alla att vi måste leva nära Gud för att kunna leva ett fullt liv. Men Amos lyfter fram en lika viktig del. ”Men låt rätten välla fram som vatten och rättfärdigheten som en ousinlig ström!” Detta är den andra delen i det dubbla kärleksbudet. Vi kan aldrig vara nära Gud om vi inte samtidigt lever i en social gemenskap där vi bryr oss om de närmaste men också de som vi inte har inpå oss.

När Jesus beskriver lärjungaskapet säger han till lärjungarna att; "Om någon vill gå i mina spår måste han förneka sig själv och ta sitt kors och följa mig." (Matt 16:24) Jesus uppmaning handlar inte om självförakt eller total självuppgivelse. Tvärt om är det bara den som verkligen har ett bra självförtroende och tar hand om sig själv som orkar bära sitt kors. Men att förneka sig själv handlar om att vidga blicken. Att se andra människors behov. Att bryta oss ur det fängelse som den ena självupptagenheten utgör och verkligen se andra människor. Och jag är övertygad om att om vi som kristna och som församling verkligen började se andra människor så skulle som Amos säger rätten välla fram som vatten och rättfärdigheten som en outsinlig ström! För att komma nära Gud som individ och församling tror jag att det är nödvändigt att söka tjäna honom genom att tjäna andra människor.

Att träffa en man som Amos var nog inget vidare. Men ibland önskar jag att det kunde finnas någon som kunde ge oss den elstöt det innebär att verkligen höra sanningen om hur vi lever. Det skulle utan tvekan jag i alla fall behöva. Nu är jag övertygad om att församlingen här har den genuina längtan efter Gud som är grunden för allt. Här finns så mycket omtanke och genuint engagemang. Men vad vi kanske borde fråga oss någon gång är vad som motiverar oss och vad Gud vill att vi ska göra idag. Annars kan lätt verksamheten komma att motivera sin egen existens, "klart vi ska göra så det är sådant man gör". Det är inte säkert att något skulle förändras efter en sådan rannsakan. Kanske skulle vi fortsätta precis som förut men som Amos påpekar är det lika viktigt *varför* vi gör något som *vad* vi gör. Och kanske kommer Gud kalla oss till uppgifter vi aldrig tidigare drömt om.

Låt oss ta Amos uppmaning på allvar och söka Guds närhet genom att älska varandra och våga fråga oss själva vad vi kan och bör göra för att lindra nöden för andra. Det är vi skyldiga Gud och oss själva.